

Warszawa, dnia 30.10.2025 r.

**Szanowny Pan**  
**dr Marcin Kulasek**  
**Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego**  
**ul. Wspólna 1/3**  
**00-529 Warszawa**

***Szanowny Panie Ministrze,***

Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk i jego Sekcja Pedagogiki Specjalnej wnosimy postulat wprowadzenia do ramowych efektów uczenia dla kierunków studiów w obszarze nauk humanistycznych i społecznych (w szczególności pedagogiki, pedagogiki specjalnej, historii, edukacji obywatelskiej, psychologii, socjologii, filozofii, pracy socjalnej i nauk o zdrowiu) treści dotyczących zagłady osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną oraz innymi niepełnosprawnościami, jak również treści dotyczących obchodów Dnia Pamięci Ofiar Zagłady Osób z Zaburzeniami Psychicznymi na terenach okupowanej Polski podczas II wojny światowej, przypadającego na 22 września.

Zagłada osób z zaburzeniami psychicznymi, niepełnosprawnością intelektualną i innymi niepełnosprawnościami, określana mianem „Aktion T4”, stanowiła pierwszy w dziejach ludzkości nowoczesny projekt masowego ludobójstwa przywołanych wyżej grup ludzkich. W ramach tej operacji w Europie zamordowano ponad 200 tysięcy osób uznanych za „nieprzydatne społecznie”. W Polsce zbrodnie te rozpoczęły się w Kocborowie, Świeciu, Owińskach, Chełmie i Drewnicy już we wrześniu 1939 roku i pochłonęły ponad 20 tys. ofiar.

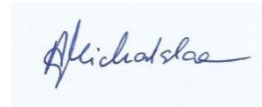
Z perspektywy nauk humanistycznych i społecznych dana tematyka ma znaczenie fundamentalne, gdyż dotyczy biopolityki oraz etyki życia ludzkiego, procesów wykluczenia i dehumanizacji, społecznych konsekwencji ideologii eugeniki i selekcjonowania ludzi w oparciu o kryterium przydatności społeczeństwu i „czystości rasy”. Z tych względów proponujemy, aby w opisie efektów uczenia dla kierunków studiów z obszaru nauk społecznych, humanistycznych, medycznych znalazł się zapis o tym, że ich absolwent: „zna i rozumie historyczne, społeczne oraz etyczne uwarunkowania zagłady osób w kryzysie psychicznym, z niepełnosprawnością intelektualną i innymi niepełnosprawnościami oraz znaczenie dla współczesnej refleksji humanistycznej, społecznej Dnia Pamięci Ofiar Zagłady Osób z Zaburzeniami Psychicznymi na terenach okupowanej Polski podczas II wojny światowej.”

Uwzględnienie danej tematyki w kształceniu akademickim byłoby wyrazem odpowiedzialności nauki wobec prawdy historycznej oraz cierpienia jednostek

marginalizowanych, często postrzeganych jako nieprzydatne społeczeństwu, jako generujące jedynie koszty ponoszone przez dominującą część populacji osób pełnosprawnych, wobec ludzkiego cierpienia, które nie znalazło swojego miejsca w dyskursie akademickim. Jednocześnie stanowiłoby istotny krok w kierunku społecznej inkluzji, etycznej refleksji nad rolą nauk humanistycznych, społecznych, medycznych w kształtowaniu u studentek i studentów postaw szacunku i solidarności w stosunku do każdej jednostki ludzkiej. Proponowana propozycja wpisuje się w wartości uniwersalne takie jak godność człowieka, prawa człowieka, odpowiedzialność za człowieka i pamięć pokoleniowa oraz w europejskie kierunki rozwoju szkolnictwa wyższego akcentujące włączanie perspektyw etycznych i historycznych w kształcenie interdyscyplinarne.

### **Z wyrazami szacunku**

Przewodnicząca  
Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN



prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska

#### Członkinie i Członkowie Sekcji Pedagogiki Specjalnej KNP PAN:

prof. dr hab. Marzenna Zaorska – przewodnicząca  
prof. dr hab. Zenon Gajdzica – z-ca przewodniczącej  
prof. dr hab. Andrzej Twardowski  
dr hab., prof. UJK Krystyna Barłóg  
dr hab., prof. UMCS Stanisława Byra  
dr hab., prof. UZ Zdzisława Janiszewska-Nieścioruk  
dr hab., prof. ASP Ewa M. Kulesza  
dr hab., prof. APS Barbara Marcinkowska  
dr hab., prof. UJK Katarzyna Parys  
dr hab., prof. USz Irena Ramik-Mażewska

#### Członek Zespołu Ekspertckiego Pedagogiki Specjalnej:

dr Maciej Jabłoński